

T.C.
Kültür ve Turizm Bakanlığı
Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü

9 MİLLETLERARASI
TÜRK HALK
KÜLTÜRÜ KONGRESİ

TÜRK HALK EDEBİYATI

TÜRK HALK KÜLTÜRÜNDE MOTİF ÇALIŞMALARI

Kürşat ÖNCÜL¹

Türk halk edebiyatı alanında en yoğun çalışma sahalarından biri motif merkezli çalışmalardır. Bu çalışmaları bilimin evrenselliği ve konunun teorik çerçevesi nedeniyle birçok ülkede görmek mümkün olmakla birlikte, ülkemizde ulus kültürünün oluşması ve desteklenmesi adına yapılan motif çalışmaları Thompson'un ortaya koyduğu ilkelerden ziyade Türkiye şartlarında kendine özgü bir formata ve sisteme dönüşerek gerçekleşmiştir. Türk halkbilimi/edebiyatı çalışmalarının akademik ve yarı akademik bir boyutta irdelenmeye başlandığı dönemlerden itibaren var olan motif merkezli çalışmalar özellikle XX. yüzyılın son çeyreğinden itibaren önemli bir artış göstermiştir. Bu bildiri, Türk halkbilimi sahasında yoğun olarak ele alınan motif temelli incelemelerin gelişimini değerlendirmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda konuyla ilişkili yüz altmış makale/bildiri incelenerek Türk halk edebiyatındaki motif temelli çalışmalar hakkında genel bir çerçeve çizilerek araştırmacıların bakış açıları, çalışma yöntemleri ve ulaştıkları sonuçlar yorumlanmıştır.

Motif Merkezli Bütünlük Vurgusu

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesinden hareketle "Türk Milleti" ve ulus vurgusu üzerinden geliştirilen söylemler, halk edebiyatı çalışmalarının dününden bugüne gelişim çizgisini önemli oranda etkilemiştir. Mehmet Kaplan'ın önderliğinde başlayan halkbilimi, bu anlamda ülkenin kuruluş felsefesini kendine şiar edinmiş akademisyenlerce kültürün tespiti, geleceğe taşınması, uluslararası kuramların ülkede tanınması gibi halkbiliminin temel argümanları doğrultusunda şekillenmiştir. Ancak ilerleyen tarihlerde batılı çalışma yöntemlerinden uzaklaşılarak yerelden hareketle içe dönük tespit ve değerlendirmelerin oranı artmaya başlamıştır. Bu inceleme yöntemi devam et-

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, onculkursat@gmail.com

mekle birlikte halkbilimi çalışmalarına yön veren temel öğelerden biri olan Sovyetler Birliği'nin dağılması, Türk Dünyasına yönelik çalışmaları belirgin bir şekilde arttırmıştır. Ancak motif merkezli çalışmalar akademide vazgeçilmez bir noktaya ulaştığından bu durum Türk Dünyası'na yönelik bakış açısında da kendini göstermiş, metin merkezli çalışma yöntemiyle bölgeden elde edilen daha çok yazılı kültür ürünlerinin çevirileriyle yerelden toplanmış olan kültürel malzemenin karşılaştırılması yoluna gidilmiştir. Ancak Türk Dünyası'ndan çeviri yoluyla elde edilen malzemenin ne ölçüde o bölgeyi, kültürü, ülkeyi yansıttığı büyük oranda tarihsel veriler, Rus kültür politikası göz önünde bulundurulmadan Türkiye'deki motiflerle karşılaştırma yoluna gidilmiştir. Bu karşılaştırmalarda çoğu kez yeterli kaynağa erişmeden ve yayının niteliği sorgulanmadan kültürel ortaklık ve bütünlük vurgusu merkezli bir yaklaşım sergilendiği gözlenir.

Halk edebiyatındaki bu yapının birkaç temel nedeni olmakla birlikte Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesi, 12 Eylül ihtilalinin getirdiği sosyo politik unsurlar, dönemin akademik kabbulleri ve S.S.C.B.'nin dağılmasının yarattığı romantik milliyetçi söylemler bu yaklaşımlara destek vermiştir. Güzel'in konuya ilişkin olarak "1990'lı yıllara gelene kadar birbirinden habersiz hayat süren Türk toplulukları demir perdenin yıkılmasıyla birlikte karşılıklı kültürel temaslar kurmuşlar: birbirlerinin geçmişte akraba olduklarının, ortak değerlere sahip olduklarının farkına varmışlardır. Bunun tabii neticesi olarak kültürel bütünlük şuuru uyanmıştır." (Güzel 1988) şeklinde ifade ettiği durum 1990'lı yılların siyasi ve kültürel aktörleri tarafından da coşkulu bir söylemle desteklenince gerçekleştirilen çalışmalarda öncelik bu kültürel bütünlüğün vurgulaması şeklinde kendini göstermiştir. Türk Cumhuriyetleri'nin bağımsızlıklarının hemen ardından ülkeler arası ilişkiler ivme kazanmasına karşın ilk on yıllık süreç çeviriler ve kaynaklara erişim açısından henüz emekleme dönemidir ki Artun'un bu yöndeki ifadeleri dikkat çekicidir. "Bu oyunları yeterli yazılı belge olmadığı için Orta Asya kültürüne doğrudan bağlayamıyoruz. Her yönüyle Anadolu kültür ve motiflerine de bağlayamayacağımız düşüncesini taşıyoruz. Bu oyunlardaki motifler Orta Asya Türk kültürünün Anadolu halk kültüründe şekillenmesidir." (Artun 1996) Bu açıklamaları sonrasında Artun'un "... derlediğimiz gelin-güvey motifli köy seyirlik oyunlarının metinlerinden yola çıkarak bu oyunlarda yaşayan eski Türk kültürünün izlerini belirlemeye çalışacağız. Köy seyirlik oyunları tarih boyunca göçlerden, çeşitli kültürlerden ve birikimlerden etkilenmiştir. İslâmiyet öncesi Türk kültürü bugünkü kültürün temelidir. Köy seyirlik oyunlarında Orta Asya, Anadolu, İslâmiyet ve ortak Balkan kültürünün izlerini görebiliyoruz. Bu gelenek zamanla beslenerek yeni bir biçime bürünmüştür" (Artun 1996) söylemleri, kaynak yetersizliğine karşın kültürler arası bağlantı kurma çabasını vermektedir. İlerleyen yıllarda Türk kültürüne ait çalışmaların sayısındaki artışa paralel olarak bir yandan geçmişe oranla oldukça derinlikli çalışmalar yapılmaya başlanmış bir yandan da sahadan derlenen ürünler hiçbir esere atıf yapılmadan, geçerliliği ve akademik bir bakış açısı olmayan bir yaklaşımla kültürel ortaklık vurgusu yapmak çabasını göstermektedir. Balkaya'nın Kars'tan elde ettiği verilere ilişkin "Doğumla ilgili elde edilen bilgiler büyük oranda diğer Türk coğrafyalarında elde edilen doğum uygulamaları ile benzerlikler göstermektedir." (Balkaya 2016 195) şeklindeki ifadesi bu çabanın bir sonucu olmakla birlikte Türk Dünyası'na ait hangi kaynakların ve bölgenin esas alınarak bu ifadeleri kullandığı belirtilmeyen çalışması akademideki geleneksel bütünlük arzusunun akademik olmayan bir yolla metne yansımadır. Benzer nitelikli çalışmalarda vurgunun akademisyenleri bu derece etkilemesi akademik ortamda Türk dünyasının tüm coğrafyalarında aynı uygulamaların olması gerektiği gibi yanlış bir kabulün etkisiyle olduğunu belirtmek gerekmektedir. Kültürde ortaklık dolayısıyla aynı değerlerin taşındığının gösterilme arzusu, on binlerce

kilometrelik bir dünyanın tüm unsurlarıyla aynılık göstermesi beklentisini doğurmuş bu ise reel yaşamın ve tarihsel gerçeklerin dışından bir akademik söylemin doğmasına yol açmıştır.

Kültürel bütünlük duygusu ilerleyen yıllarda siyasal anlamda beklenilenin karşılanmadığı bir sürece girmiş, bu hayal kırıklığı sadece siyasal alanda değil akademide de benzer sonuçlar doğurmuştur. Ayva'nın ifade ettiği, "Anadolu ve Türk dünyasında anlatılmakta olan ve Türk düşünce sistemindeki su kültürünün yansıması olarak düşündüğümüz göllerle ilgili efsanelerin tespit edilmesi ve bu efsanelerin motif ve tip kataloglarının hazırlanmasıdır. Böylece, bütün Türk dünyasında göl ve gölle ilgili anlatmaların ortaklığı tespit edilmiş olacak, bu da Türk dünyası kültür birliğinin sağlanmasına bir nebze de olsa yardımcı olacaktır." (Ayva 2007). Beklentiler, halkbilimi adına bütünlüğü ve birliği gösteren birçok çalışma yapılmış olmasına karşın, kataloglamalar iktidarların ve Kültür Bakanlığı'nın temel politikası olmaması halinde gerçekleştirilmesi oldukça uzun bir süreç alacak ya da anlamını yitirecek argümanlara dönüşecektir²

Köken Arayışı ve Problemler

Türk kültürü yazılı kaynaklardan edinilen veriler kapsamında binlerce yıllık süreçte daha ziyade doğu batı ekseninde tarihsel dönemlerde değişim göstermekle birlikte aktif ve pasif bir şekilde varlığını sürdürmüştür. Buna karşın Türk kültür evreninin güneyinde bulunan kültür eksenlerinden gelen ve günümüze kadar bir şekilde farklı Türk boylarını etkileyen unsurların olduğunu da belirtmek gerekir. Bu sürecin doğal sonucu olarak Asya'nın bozkırlarından Balkanların içlerine kadar olan coğrafyada farklı kültürlerle ilişkiler içinde olunmuş karşılıklı kültürel alışverişler gerçekleşmiştir. Fransız ihtilaliyle İmparatorlukların yıkılması ve ulus devletlerin doğması süreci çerçevesinde doğan Tarihi Coğrafi Fin Yöntemi bu anlamda Türk milletinin yaşadığı coğrafya, tarihsel yapı ve millet olma unsurları açısından benzerlik taşımamaktadır. Buna karşın Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti yoğun itibarla aynı dili ve aynı inancı paylaşan insanlardan oluşmaktadır. Sosyoloji bilimi açısından ana dili merkezinde yüzde seksenin üzerinde ortak bir dile sahip olunan ülkelerin ulus devlet olduğu gerçeği ülkemizde ulus devlet yaratma kaygısıyla ortaya çıkmış Tarihi Coğrafi Fin Yöntemi ve onun temel paradigmalardan biri olan "Ur Form" arayışının kaygıları açısından geçersizliğini ortaya koymaktadır. Ancak yöntemin paradigmaları ülkemizde yoğun bir çalışma sahası bulunca yöntemin temel işleyişinin dışında bir tespit ve tasnif sistemi geliştirilmiş ve Türkiye'ye özgü bir metodolojik yapı oluşturulmuştur. Bu kapsamda motifin orijinalliğinden ve kültürdeki öneminden ziyade eserdeki motif sayısının çokluğu esas alınmıştır. Bu kabulü "karşılaştırmalardan da anlaşıldığı gibi, destanın Uygur versiyonu hem olay örgüsü hem motif yapısı bakımından "Özbek Rivayetleri"ne nazaran oldukça zengindir. Bu durum Uygur versiyonunun asıl metni daha iyi muhafaza ettiğini göstermektedir. Nitekim Boratav da, "Özbek Rivayetleri"nin aslını muhafaza etmediğini ifade etmiştir (İnayet 2004) şeklindeki cümlelerdeki bir örnekle görmek mümkündür.

Motiflerin kökenlerine inilmeden sadece metinlerden hareketle çözümleme yapıldığından motifler arası ortaklıklar, daha ziyade kültürel etkileşim yoluyla açıklanmaya çalışılmıştır. Antro-

2 Bildirinin bundan sonraki alt başlıklarında da aynı yöntemle tespit edilen yaklaşımlar metinlerden hareketle örneklenilecektir. Alt başlıklarda verilen örneklerin sayısını çoğaltmak mümkün olmakla birlikte bu durum özü itibarıyla sadece bildirinin sayfa sayısının artmasına yol açacak fakat bakış açısına bir katkı sağlamayacağı düşüncesiyle sınırlı tutulmuştur.

polojik ve işlevsel görüşler ilerleyen yıllarda farklı bakış açıları getirmiş olsa da akademide bir anlamda geleneğe dönüşen bu bakış açısı hali hazırda kırılmamıştır. Fars, Hint ve Çin kültürüne ait Türkiye Türkçesine alanla ilgili yeterince çevirinin yapılmaması, yapılanlarınsa ilgililerince takip edilmemesi bu problemi ilginç bir noktaya götürmüş açıklamaların farklı mitolojilerin etkisi ya da aynı duruma karşı farklı yaklaşımların geliştirilmesi sonucunu getirmiştir. Konuyu somuta indirgemek gerekirse Dede Korkut Hikâyeleriyle ilgili bir yazısında Derdiyok, hikâyelerde İslam, Yunan ve Anadolu kültüründen gelen etkileşimlerin izlerinin olduğunu ifade etmiş ve bunun yansımalarını açıklamıştır (Derdiyok 1987). Hapis/esaretle ilgili iki ayrı yazıda ise birbirinden tamamıyla farklı iki ayrı bakış açısı kendini göstermiştir. Dede Korkut Hikâyesi'nde görülen esaret motifi için Özkan, Tecimer'den alıntılarla "Beyrek'in ölüm haberi gelir. Artık onun döneceğine kimsenin inancı kalmaz. Bu, yeniden doğuş (yenilenme) öncesi gerçekleşen, sembolik bir ölümdür. Eski hayatın unutulmasını, yeni bir hayata başlamayı ifade eder. Zindan dönemi, kabile inisiyasyonlarında çocukları doğayla baş etmeyi ve zorluklarla mücadele etmeyi öğrenmeleri için bırakıldıkları köyün dışındaki kulübelerle ilişkilendirilebilir (Özkan 2009) şeklinde bir yorumda bulunurken sahadan bir diğer akademisyen "Üzerinde durduğumuz Türk destanlarında hapsedilme mekânları bir değişim/dönüşüm yeri olma özelliği taşımazlar. Çünkü kahraman hapis öncesi ve sonrasında olumlu veya olumsuz bir davranış değişikliği yaşamaz. Bir başka ifadeyle destanlarda zindan (türme, yamğa), sistemli bir eğitime/öğretme/değiştirme/dönüştürme mekânı ya da kurumu olarak karşımıza çıkmaz. (Köktürk 2006)" şeklinde tamamıyla karşıt bir yaklaşımda bulunur. Aynı şekilde don değiştirme ve tenasüh inançlarıyla ilgili bakış açısı itibarıyla birbirinden tamamen farklı yaklaşımlar olduğunu "Bu motifin Türk halk anlatılarının her türünde sıkça işlenmesi tafsilatı ve eksikliği, ayrıca bir inanç boyutunun olması, onun Türk kaynağından çıkmış olabileceği ihtimalini de kuvvetlendirmektedir. (Aslan 2004)" ve "bu bağlamda göçer yaşam tarzını yaşayan Türkler; Hint, Çin ve İran kültür ve din anlayışlarından da etkilenmişlerdir. karma/tenasüh inancı empirik veriler sonucunda ulaşılmış ve her an doğrulama imkânı olan tecrübî bir kanun değildir. (Güngör 2012)" ifadelerinde bulmak mümkündür. Bazı çalışmalarda ise motiflerdeki ortaklık tespit edilmiş buna karşın coğrafyaların ve coğrafyaya bağlı olarak yaşam tarzlarındaki farklılığına karşın motifin ortak bir kabulü göstermesinin nedeni açıklanamamıştır "balık miti, hem Hint hem de Türk mitolojisi birikimleri içerisinde yer alan ve her iki kültürde de bereket ve refah gibi manevi değeri yüksek unsurlarla özleştirilmiş ortak bir öğedir. Balığın efsanelerde gösterdiği olağanüstü mitolojik özellikler ise insanoğlunun yararına olan mevzular üzerinedir. Yukarıda değindiğimiz "yaratılış" ve "yeniden yaratılış" ile ilgili Hint ve Türk anlatımları ise birçok benzer özelliği beraberinde taşır. Bu benzerlik ve farklılıklar, karşılıklı mitoloji araştırmaları çalışmalarına kaynaklık etmekle birlikte, bizim çalışmamızda da olduğu gibi birbirlerinden çok uzak coğrafyalarda yaşayan toplumlar hakkında dahi, kültürel altyapı, birikim ve birliktelik bağlamlarındaki etkileşimlere dikkat çekmektedir (Kayalı 2016)".

Kaynak Problemi

Motif çalışmalarıyla ilgili çalışmaların birçok yazıda asıl kaynağa inilmeden gerçekleştirildiği görülmektedir.³ Ancak az sayıda da olsa TTV ve Motif Index merkezli çalışmanın varlığını da belirtmek gerekmektedir. Bu çalışmalardaki temel yaklaşım ve karşılaştırmalar eserlerin detaylı bir şekilde incelendiğini ortaya çıkarmaktadır.

3 Prof.Dr.Saim Sakaoğlu'yla bu konuda yaptığımız görüşmede kendisi de bu durumu teyit etmiştir.

“Biz bu destandaki stereotipleri W. Eberhard ve P. N. Boratav’ın hazırladıkları TTV’deki Türk Masalları ile ayrıca A. Aarne-S. Thompson’un “The Types of The Folktale” ve S. Thompson’un Motif İndeksi’ndeki dünya masalları ile karşılaştırmayı ve analiz etmeyi deneyeceğiz. “Yeraltı dünyasına inme”, “prensesin kaçırılması”, “olağanüstü arkadaşların tabii tutulduğu sınavlar”, “sihirli bir kuşun kanadında yeryüzüne çıkma” motifleri Aarne-Thompson’un tip kataloğundaki masal tipleri arasında yer alan uluslararası stereotiplerdendir (Aarne-Thompson No: 8. 301 A, 301 B). Aynı şekilde Türk masal tipleri arasında da TTV deki 72,77 ve 207 (III. Motif 3-S)’e uygun düşmektedir. Er Töştük’ün yeraltı dünyasında rastladığı dev, Ay Kulak’tır. Bu kelimenin Ay Kulak’tan bozma olduğu açıktır. Ayı Kulak, pek çok masalda karşımıza (Türkmen 2005)”.

“Stith Thompson’ın hazırladığı “Motif Index Of Folk Liteature’de bu motife oldukça geniş bir yer ayrılmıştır. Deceptions/Hileler Aldatmalar başlığı altında verilen ana bölümüm K1800-K1899 numaralı alt bölümü, Deceptions by disguise or illusion adını taşımaktadır.... Türk masallarıyla ilgili örnekler için bakacağımız kaynak ise, Wolfram Eberhard ile Pertev Naili Boratav’ın hazırladığı katalog olacaktır. Eserin “motivindex” bölümünde yer kleidertausch ve verkleidung maddelerinde, Türk masallarında görülen kıyafet değiştirmelere atıfta bulunulmuştur (Sakaoğlu 1988)”.

İşlevsel Bakış

Motif çalışmaları genel anlamda benzer bir bakış açısıyla inceleniş olmakla birlikte son dönemde işlevin ön plana çıktığı çalışmaları da görmek mümkündür. Bu çalışmaların sayısal anlamda azlığına karşın konuyla ilgili farklı yöntemlerin uygulamaların görülmesini pozitif anlamda bir değişim şeklinde değerlendirmek gerekir.

“Genelde efsaneler, özelde Gelin Kayası efsaneleri, kültürümüzü oluşturan bazı yerel değerlerin, düğün geleneklerinin bir parçası olarak değerlendirilmiş ve başta geline ait olmak üzere aile ile sosyal çevrenin birlikte belirlediği çeşitli davranış kalıplarının farklı yönlerini, korunma biçimlerini, sunulan modellerin halk tarafından karşılanışını yansıtması açısından incelenmiş, söz konusu efsanelerin mitik anlamları ve gelenekle ilişkisi araştırılmıştır (Feyzioğlu 2011)”.

“Mücadele aslında bir nevi kahramanın kendisini ispatlaması ve halkın güvenini kazanması olarak da değerlendirilebilir. Bu yönüyle intikam alma motifi işlevsellik arz eder ve erginlenme sürecinin bir parçasıdır (Saraç 2014)”.

“Sonuçta, ölüm delili olarak kanlı gömlek motifi, olay ve şahıslar değişse de, farklı anlatı türlerinde benzer işlevlerle kullanılmıştır. Kanlı gömlek motifi, her anlatıda içinde kullanıldığı anlatı türünün niteliğine uygun biçime girmiştir. Benzer motiflerin farklı anlatı türlerinde kullanımları ile ilgili yapılacak başka çalışmalar, motiflerin anlatılarda alacağı şekilleri ve işlevlerini anlamada daha sağlıklı sonuçlara varmayı sağlayacaktır(Bars 2014)”.

Sonuç Problemi

Makale ve bildirilerin amaçları genel itibarla bir sorunu belirleme ve bu soruna yönelik olarak araştırmacının kabulünü göstermektir. Her iki yazı türünde de gelişme bölümleri giriş kısmındaki problemin ne’liğini açıklamak adına gerçekleştirilir. Sonuç bölümleri tüm çalışmanın en değerli ve yazının yazılmasına neden olan kabulün ifade edilmesi açısından dikkati üzerine

toplara. Buna karşın motif çalışmalarında rutinin dışında bir sonuç kısmına oldukça yoğun bir şekilde rastlanılmaktadır. Bu anlamda bize göre sonuç bölümlerinin sonuca ulaştırılamayan çalışmalardan birkaçını örneklendirmek mümkündür.

“İncelediğimiz destanlarda kahramanların olay örgüsü içerisinde hep bir düşmanla/rakiple karşı karşıya gelmesi söz konusudur. Yaptığımız bu çalışmada destanlarda intikam motifinin yer aldığını ve sıklıkla kullanıldığını söylemek yerinde olacaktır. (Saraç 2014)”

“Türk halklarının çeşitli el sanatlarına yansıyan motiflerdeki benzerlikler, onların aynı köke ve kültürel değere sahip olduğunu kanıtlar. Özellikle, Türk el sanatlarında karşılaşılan bu benzerlikler, hayvan ve bitki motifleri ile temsil edilir (Kasıeva 2015)”.

Motif çalışmaları, belirtilen problemlerin görülmediği ve teorik boyutlarının yerelden ulusa ulaşacak bir formda düzenlendiği yeni yaklaşımlarla anlamlı bir yapı kazanacak Türk halkbilimi çalışmalarına farklı bir soluk getirecektir. Akademide dile getirilmeyen ancak bilinen farklı sorunların da dile getirilerek çözüm arayışlarının sunulduğu çalışmaların artması alanın kendi iç sorgulamasına imkân verecektir.

KAYNAKLAR

- ARTUN Erman, (1996) Köy Seyirlik Oyunlarındaki Dügünlerde Gelin Güvey Motifinde Eski Kültür İzleri, 3. Milletlerarası Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi Bildirileri, Ankara, s. 86-93.
- ASLAN Namık, (2004) Şekil Değişirme Motifinin Anlatılarımızdaki Bazı Yansımaları Üzerine” Millî Folklor, Sayı 64, s.37-43
- AYVA Aziz, (2002) “Türk Dünyasında İnsan Asıllı Göl Efsaneleri”, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 12, Konya, 251-275.
- BALKAYA Adem, (2016) Kars'ta Doğum Âdetleri, ZfWT Vol. 8 No. 2, s.183-197,
- DERDİYOK İ. Çetin, (1987) Dede Korkut Hikayelerindeki Olağanüstü Motifler ve Kaynakları, İçel Kültürü, s.1-9
- FEYZİOĞLU Nesrin, (2011) Gelin Kaya Efsaneleri Ve Taş Kesilme Motifi Üzerine Bir Değerlendirme, Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Güz, Sayı 9 s.115-133
- GÜNGÖR Özcan-Erdal AKSOY, (2012) Sosyolojik Açından Alevi/Bektaşilerde Tenasüh İnancı, Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 62, s. 249-270
- GÜZEL Abdurrahman, (1998) Yunus Emre Ve Mahtumkulu'da Ortak Motifler, Folkloristik Prof. Dr. Dursun Yıldırım Armağanı, Ankara, s.66-81
- İNAYET Alimcan, (2004) Uygur Sahasındaki “Emir Gör Oğlu” Destanının Olay Örgüsü Ve Bazı Motifler Üzerine, Millî Folklor, Sayı 61, s.30-43
- KASIEVA Aida, (2016) Kırgız Motiflerinin Sembolik Açından İncelenmesi Ve Sınıflandırılması, Turkish Studies Dergisi 10/4, s. 637-658
- KAYALI Yalçın, (2016) Hint Ve Türk Mitolojilerinde Balık Motifi, Akademik Bakış Dergisi Sayı: 58 Kasım - Aralık 2016 Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi s.252-265
- KÖKTÜRK Şahin, (2006) Türk Destanlarında Hapsedilme Motifi , TÜBAR-XIX-/2006-Bahar s.383-400
- SAKAOĞLU Saim, (1988) Bey Böyreğ Hikayesindeki Kıyafet Değişirme Motifi İle Diğer Bazı Motiflerin Anadolu Masallarında Görülmesi, TDK Belleten, s.129-139
- ÖZKAN Tuba Saltık, (2009) Kahramanın Yolculuğu Bağlamında Bamsı Beyrek Ve Erginleme Süreci, Millî Folklor, Sayı 81, s.27-33
- SARAÇ Ömer, (2014). “Türk Destanlarında İntikam Motifi”, Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, C. 3, S. 5, s.141-150.
- TÜRKMEN Fikret, (2005) Er Töştük Destanındaki Stereotip Motiflerin Analizi, Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, Cilt: VI, Sayı 1, Sayfa: 235-239,